

علیرضا زاکانی چگونه شهردار تهران شد؟ چرا آینده پایتخت مهم است؟

داستان یک شهر

فرهیختگان اعضای شورای شهر تهران دیروز در دومین نشست رسمی خود، علیرضا زاکانی را با ۱۸ رای از ۲۱ رای، به‌عنوان هجدهمین شهردار تهران برگزیدند. این انتخاب هرچند بر پایه مکانیسمی انجام گرفت که شورای شهری‌ها یک ماه و نیم پیش آن را طراحی کرده بودند اما در آخرین مرحله یعنی انتخاب یک گزینه برای شهرداری تهران، به دور از حاشیه نبوده است. جدا از فایل صوتی منتشرشده از گفت‌وگوی مهدی چمران و نرجس سلیمانی که در آن رئیس شورای شهر تهران از «فشار و تهدید»ی سخن می‌گوید که باعث شده او «از شدت ناراحتی درباره این موضوع تا صبح خوابد»، انتخاب گزینه نهایی نیز به دور از حواشی نبوده است. این حواشی عمدتا بر دو پایه استوار بوده؛ یکی سابقه در حوزه مدیریت شهری و دیگری عدم ارتباط مدرک تحصیلی زاکانی با جایگاهی که قرار است بر آن تکیه بزنند. منتقدان می‌گویند زاکانی سابقه سال‌ها حضور در مجلس شورای اسلامی (هفتم، هشتم، نهم و یازدهم) و همچنین ریاست سازمان بسیج دانشجویی را دارد اما هیچ‌یک از این سمت‌ها ارتباطی با مدیریت شهری ندارند. از این موضوع مهم‌تر، عدم ارتباط مدرک تحصیلی شهردار آینده تهران با حوزه مدیریت شهری است. زاکانی دکتری پزشکی هسته‌ای دارد و طبق قانون فعلی با چنین مدرکی، شهرداری زاکانی بر تهران با ما و اگرهایی همراه است. بااین‌حال پرویز سروری، نایب‌رئیس شورای شهر تهران در یک برنامه تلویزیونی در اظهاراتی قابل‌تامل با «مرتبط» دانستن مدرک زاکانی گفته که به نظرش در قانون فراموش شده به این مساله اشاره شود. او گفته مدرک پزشکی هسته‌ای زاکانی با مدیریت شهری مرتبط است؛ چراکه این رشته با «سلامت سروکار دارد و طبیعی است که یکی از نیازهای جامعه ما موضوع سلامت است.» او افزود «موضوع سلامت مرتبط با مدیریت شهری است. این به‌نظم فراموش شده.» سروری از «هماهنگی با مجلس و دولت» برای «اصلاح» قانون خبر داده تا «این مشکل رفع شود. «زاکانی نیز اظهاراتی این‌چنین داشت و گفت بخشی از آیین‌نامه دولت درباره شرایط شهردار، به تعبیر «برخی دوستان دارای نقص است و بخشی از تخصص‌ها در آن نیامده.» او یکی از این تخصص‌ها را «ناظر به حوزه پزشکی» خواند تا این گزاره تقویت شود که قرار است دولت، اصلاحاتی در آیین‌نامه سابق خود بدهد تا مشکل شهردار آینده تهران رفع شود.

به نظر نمی‌رسد با توجه به اینکه هنوز سیدابراهیم رئیسی لیست وزرای پیشنهادی‌اش را به مجلس معرفی نکرده، این اصلاح آیین‌نامه به‌سرعت عملیاتی شود. براساس همین نیز شورای شهری‌ها، برای تهران یک سرپرست تعیین کرده‌اند. مهدی چمران پیش از آغاز دومین جلسه شورای شهر تهران در جمع خبرنگاران گفته با توجه به

اینکه مشخص نیست استعفا ی زاکانی تا چه زمانی به طول می‌انجامد و پس از آن نیز باید وزارت کشور او را تأیید کند، شورا تصمیم گرفته برای شهرداری «سرپرست گذاشته شود.» براساس این، شورا علیرضا جاوید را سرپرست شهرداری تهران کرد تا روند اداری و اصلاح آیین‌نامه دولت برای تصدی زاکانی بر شهرداری تهران حل شود.

پاستور یا بهشت؟

علیرضا زاکانی گفته است چهارشنبه هفته گذشته و پس از اینکه از رای استمزاجی اعضای شورای شهر ششم در حمایت از شهرداری‌اش مطلع شد، استعفایش را تقدیم رئیس مجلس شورای اسلامی کرده است. این استعفا قرار است هفته آینده در صحن قرائت شده و به بحث و رای نمایندگان گذاشته شود. زاکانی درحالی قرار است به خیابان بهشت برود که به گفته خودش پیشنهادهایی برای حضور در دولت رئیسی نیز داشته است. او در نشست با جمعی از اساتید، نخبگان و فضلالی حوزه علمیه قم گفته که در صحبت با رئیس مجلس و رئیس‌جمهور «ایشان پیشنهاد وزارت رفاه، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و ریاست دفتر ریاست‌جمهوری را مطرح کردند» اما زاکانی از بین این گزینه‌ها تصمیم گرفته «در شرایط کنونی و افزایش نارضایتی‌های مردم از شهرداری تهران و نیاز تهران به تحول فرهنگی و اجتماعی در شهرداری

اقبال شاکری، نماینده مردم تهران در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

مساله حمل‌ونقل عمومی مهم ترین اولویت شهردار جدید تهران است

قرار نمی‌دهند. شهرداری‌های ناحیه و محلات محور رضایت مردم از شهرداری است که کارهایشان در زمینه خدمات شهری شامل رفت وروب، جمع‌آوری پسماند، لکه‌گیری و نوسازی پیاده‌روها معابر و کوچه‌ها و اصلاح هندسی معابر می‌شود. به‌عنوان مثال یک اصلاح هندسی کوچک کلی در گردش ترافیک تأثیر دارد.

آخرین اولویت هم به حفظ فضای فرهنگی، انقلابی، معنوی و مسجدمحور شهر تهران بازمی‌گردد. متأسفانه فضای شورای قبل نامگذاری افرادی بود که هیچ جایگاهی در تاریخ و فرهنگ ما به‌عنوان نمود مردم نداشتند. این مساله از نظر من لطمه سنگینی به شهر زد. ما مجدداً باید برگردیم به فعالیت‌های مسجدمحور و هیات‌محور که بخش عظیمی از مردم در این متشکل می‌شوند. شاید شروع شورای شهر جدید و شهردار جدید که با ماه محرم همراه شده است کمک کند که این اتفاق بیفتد.

یکی از چالش‌های مدیریت شهر تهران در این سال‌ها به عدم همراهی دولت و مجلس با شهرداری و بدهی‌های زیاد دولت به شهرداری باز می‌گردد. برای حل این چالش چه اقداماتی باید انجام شود؟

مجمع نمایندگان تهران، چندین جلسه با شهردار و شورای شهر قبلی داشته و برای کمک به آنها اعلام آمادگی کرده است، بالطبع به شورا و شهردار جدید نیز که همسو با جهت‌گیری انتخابات مردم هستند کمک بیشتری می‌کنیم و آماده دریافت نظرات هم هستیم.

در آینده برای بدهی‌های دولت به شهرداری نیز باید فکری شود تا به وسیله تهاتر این بدهی‌ها رفع شوند. زیرابخشی از درآمد‌های شهرداری از طریق مطالباتش از دولت است، البته چند کار خوب در مجلس یازدهم در این رابطه شده است، یکی طرح لایحه درآمد‌های پایدار است که الحمدلله کارش انجام شده است، یکی سهم ارزش افزوده است که انجام شده است، سومین کار که از همه اینها مهم‌تر است، طرح مدیریت یکپارچه شهری است که همه دنبالش بودند و آخرین نکته هم که انجام شد، اصلاح ماده ۱۰۰ قانون شهرداری راجع به تخلفات ساخت‌وساز است، ما حتماً به شورای شهر و شهرداری کمک می‌کنیم که مردم لذت خدمت این دوره را بچشند.

تهران» حاضر شود. این اظهارات زاکانی از سوی دفتر رئیس‌جمهور تأیید یا تکذیب نشده است، اما برخی منابع گمانه دیگری مطرح می‌کنند. آنها می‌گویند با توجه به اینکه کار انتخاب وزرا به کارگروه‌های مختلف سپرده شده و این کارگروه‌ها، گزینه‌های پیشنهادی را به کمیته‌های جداگانه تشکیل شده، ارجاع می‌دهند و کمیته‌ها نیز پس از بررسی، چند گزینه را به کمیسیون تلفیق ارائه می‌دهند، احتمال اینکه نام یک نفر در آخرین مرحله در ۳ سمت قرار داشته باشد، بعید است. به عبارت ساده‌تر، نام زاکانی در ۳ لیست جداگانه‌ای قرار داشته که کارگروه‌ها آن را به کمیته‌ها ارائه کرده است، اما این بدان معنا نیست که او برای این ۳ سمت پذیرفته شده و حق انتخاب داشته است. البته در رشته‌توثیتی که زاکانی روز گذشته منتشر کرد، تلویحا به این موضوع اشاره کرد. او نوشت: «در دیدار آقای قالیباف، ایشان گفت وزارت رفاه، وزارت بهداشت و

دفتر رئیس‌جمهور برای شما مطرح است، بنده گفتم برای آنها افراد بهتری وجود دارد و تحول شهرداری ارجح است.» با این حال ترجیح زاکانی این بود که به‌جای حضور در دولت رئیسی، شهردار تهران شود. اما چرا باید او چنین انتخابی کند و نمتنها به دولت نرود که مجلس و مرکز پژوهش‌ها را نیز کنار بگذارد؟ در میان تمام شهرهای ایران، تهران به‌دلیل پایتختی‌اش و همچنین تمرکز تمام وزارتخانه‌ها و بسیاری از سازمان‌ها و ادارات مهم، جایگاه

سیر انتخاب شهردار

شورای شهر ششم، فرآیند تصمیم‌ورای‌گیری برای انتخاب شهردار را از چند هفته قبل از آغاز به کار رسمی خود شروع کرده بود؛ اتفاقی نادر که در هیچ دوره‌ای رخ نداده بود. در ابتدای این فرآیند که از ابتدای تیرماه آغاز شد، شروط پنج‌گانه‌ای برای انتخاب شهردار تعیین شد و پس از آن هریک از اعضا موظف به معرفی دو یا سه گزینه به هیات‌رئیسه موقت شورا شدند. در میانه تیرماه پرویز سروری اعلام کرد در مرحله بعدی شورا «مدلی

به‌مراتب بالاتری از سایر شهرها دارد. علاوه‌بر وزارتخانه‌ها، نهادها و سازمان‌ها، تهران حدود ۸/۶ میلیون جمعیت دارد. به عبارتی این شهر بیش از ۱۰ درصد جمعیت کل کشور را در خود جای داده است و از این منظر نیز دارای اهمیت زیادی است. صرف‌نظر از این ویژگی‌های شهر تهران، از خیابان بهشت یعنی اتاق کار شهردار تهران، یک رئیس‌جمهور به پاستور رسیده است و در سال ۹۲ و ۹۶، شهردار تهران کاندیدای انتخابات ریاست‌جمهوری شده است. محمدباقر قالیباف اگرچه به پاستور نرسید، اما با تکیه بر همان سوابق شهرداری، رئیس‌قوه‌مقننه شد و بر صندلی سبز بهارستان تکیه زد. این وضعیت نشان می‌دهد که درصورت عملکرد مناسب، می‌توان شهرداری تهران را سکوی رسیدن به ریاست یکی از قوای سه‌گانه خواند.

ابوالفضل قناعتی، عضوپیشین شورای اسلامی شهر تهران در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

لزومی ندارد شهردار همه تخصص‌ها را داشته باشد

برنامه‌های دولت پرداخت بدهی‌های شهرداری گنجانده شود. اگر اشتباه نکنم شهرداری به پیمانکارها،بانک‌های داخلی و مجموعه‌هایی از این دست نزدیک به ۵۰هزار میلیارد تومان بدهی دارد. این بدهی اگر پرداخت نشود، سالانه به میزان آن حدود ۱۵ هزار میلیارد افزوده و همین‌طوری بدهی روی بدهی جمع می‌شود. در همین راستا در شهرداری تهران، تعدادی پروژه نیمه‌تمام نیز داریم که شهردار باید تلاش کند این پروژه‌ها به اتمام برسد. در پایان نیز به‌نظرم نیاز است تغییراتی در ساختار مدیران شهری ایجاد شود و چهره‌های جوان‌تر به کار گمارده شوند.

انتخاب زاکانی به‌عنوان شهردار با حاشیه‌های زیادی همراه بوده است که در رأس این حواشی مدرک تحصیلی غیرمرتبط با مسائل شهری وی ونداشتن سابقه اجرایی در مسائل شهری است. نظر شما به‌عنوان عضو پیشین شورای اسلامی شهر تهران درمورد انتخاب زاکانی چیست؟

درست است که شاید رشته تحصیلی زاکانی مرتبط با مسائل شهری نباشد، ولی قالیباف هم رشته غیرمرتبط جغرافیای سیاسی خوانده و ۱۲ سال شهردار تهران بود. الان می‌گویند شهردار تهران باید مهندس باشد، شما اگر الان هم یک مهندس عمران انتخاب کنید برای شهر تهران بازهم این انتخاب نقص دارد، چون در تهران فعالیت‌های مختلفی صورت می‌پذیرد که لزومی ندارد حتماًیک شخص همه آن تخصص‌ها را داشته باشد. بنابراین در مقیاس کلان اگر یک فردی سوابق قبلی مدیریت اجرایی داشته باشد می‌تواند شهر تهران را با معاونان فنی و متخصص خود بچرخاند، معاونان شهردار باید متخصص باشند که در حوزه معاونتی به وی کمک کنند. لزومی ندارد شهردار همه تخصص‌ها را داشته باشد. ویژگی خوبی که زاکانی دارد این است که سوابقش نشان داده او یک انسان به اصطلاح رک و شفاف است، بنابراین این ویژگی‌اش می‌تواند کمک کند تا فعالیت‌های شهر شفاف به مردم گزارش داده شود و در بخش‌هایی که مردم همیشه نارضی هستند ان شاءالله با حضور زاکانی و تیم پاکدست ایشان در شهرداری شرایط بهتر شود.